

LEVÉLSZEKRÉNY.

Német könyvkiállítás volt fővárosunkban, a Vigadó termeiben. E nagyszabású és igen tanulságos kiállításról folyóiratunk legközelebbi számában részletesen be fogunk számolni. Szerk.

Ki látta az 1847-i Dongó és az 1858-i Peleskei Nótárius című élelclapokat? KERESZTY ISTVÁN „*A Magyar és Magyarországi Időszaki Sajtó Időrendi áttekintése 1705—1867*” címen a Magyar Nemzeti Múzeum kiadásában 1916-ban megjelent könyvének 33-ik oldalán két magyar élelclapról, a „*Charivari*”-ról és a „*Dongó*”-ról is említést tesz és ezekről így ír: „*Charivari* [a *Dongó* folyt.] 1848” és: „**Dongó*, 1847. [Folyt. *Charivari*]”.

A „*Dongó*”, miként azt KERESZTY az újság neve elé tett csillaggal jelzi, a könyv megjelenése idején hiányzott a Múzeum hírlaptárában; az ott ma sem található fel.

SZINNYEI JÓZSEF „*Hírlapirodalmunk 1848—49-ben*” című, 1877-ben kiadott tanulmányában (különlenyomat volt a „Magyar Könyvszemlé”-ből) az 5-ik oldalon a fentemlített két lapról a következőkben emlékezik meg: „*Charivari—Dongó* (Budapest.) Szerk. Lauka Gusztáv, kiadta és nyomtatta Lukács László, 1848. jún. 15. (mutatv. szám) ez nyom. az egyetemi nyomdában, júl. 1—szept. 21 = 25 rendes és egy mutatványszám, 100 lap. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik a 24. és 25. szám.)

A *Charivari* a Múzeum hírlaptárában 899. könyvtári szám alatt két példányban van meg. Az első példány teljes, a duplumból a 12., 14—18, 22 és 24-ik számok hiányzanak.

Az első szám „*Charivari*” címen 1848. jún. 15-dikén, a következő szám ugyancsak elsőnek jelezve, két héttel utóbb, július 1-én jelent meg, de ez a „*Charivari*” cím alatt már a „*Dongó*” alcímet is viseli. A június 15-i „*Charivari*” utolsó — negyedik — oldalán a szerkesztő ezeket írja: „Július 1-től az első oldalon novellákat vagy más hasonló cikkeket fogunk közölni s a többi főrovatunkban is a legnagyobb figyelemmel választjuk meg a cikkeket. Próbahírlapunkban bemutatjuk programunkat s a felosztást.”

A jún. 15-én és júl. 1-én megjelent *Charivari*, ill. „*Charivari—Dongó*” BEIMEL JÓZSEF, valamennyi többi szám pedig LUKÁCS LÁSZLÓ,

majd LUKÁCS LÁSZLÓ és Társa nyomdájából került ki. Annak, hogy bármelyik lappéldány az Egyetemi Nyomdában készült volna, semmi nyoma sincsen. A lap kiadói augusztus 5-ig LAUKA GUSZTÁV és SZERELMEI MIKLÓS voltak; (ez utóbbiról SZINNYEI egyáltalán nem tesz említést.) Aug. 5-től az összes példányokon LUKÁCS LÁSZLÓ egyedül szerepel mint kiadó.

Kérdés: 1. volt-e a „*Charivari—Dongó*“ megelőzőleg, 1847-ben, „*Dongó*“ címmel élclapunk; ha igen, megvan-e az valamely köz- vagy magánkönyvtárban. Különösen érdekes lenne e kérdés tisztázása azért, mert ez a „*Dongó*“ lett volna a legelső magyar élclap. 2. Az 1848. jún. 15-én 1. számmal jelzett „*Charivari*“ a két héttel utóbb, július 1-én megjelent, ugyancsak 1. számú „*Charivari—Dongó*“ próbaszámának tekintendő-e, vagy sem?

*

Ugyancsak KERESZTY tesz említést könyvének 86-ik oldalán egy másik magyar élclapról, az 1858-ban megjelent „*Peleskei Nótárius*“ról, amelynek VAS GEREBEN lapja, a „*Kétgarasos Újság*“ (1858—59) lett volna a folytatása. Ez az utóbbi a Múzeum hírlaptárában 3082. szám alatt megvan, a „*Peleskei Nótárius*“ azonban nem található.

Kérdés: volt-e 1858-ban „*Peleskei Nótárius*“ címmel élclapunk, ha igen, melyik köz- vagy magánkönyvtárban lenne az megtalálható?

MORLIN ADORJÁN.

A **Gallus** közlemények a baromfitenyésztés és nyulászat köréből. Csak a XI. évfolyamtól (1887) kezdve van meg a M. Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának Hírlaptárában. Hol található I—X. évfolyama? Ugyanott a **Pesther Tageblatt**-ból csak az 1839—1845. I—VII. évfolyam van meg, a VII. csonkán. Keressük az 1845—1848, VII—X. évfolyamokat.

Bibliográfiák összeállítása és a könyvtárak. A bibliográfiák összeállítása könyvtárosi feladat. A megfelelő tudományos képzettségű könyvtáros hivatali munkájával párhuzamosan végezheti bibliográfiai adatgyűjtését, mint ahogy azt HELLEBRANT ÁRPÁD, a M. Tud. Akadémia Könyvtárának néhai kiváló és rendkívül szorgalmas alkönyvtárnoka is végezte. A kötelespéldánycsomagok felbontása és a folyóiratok, könyvek teljességének ellenőrzése és naplózása alkalmával leírt minden könyv-, vagy cikkcímet, amelyre egyik, vagy másik bibliográfiája részére szüksége volt. E munkamódszere a könyvtár szempontjából kettős haszna volt: a kötelespéldányok ellenőrzése nem hivatalnoki egykedvűséggel, hanem a legnagyobb szigorúsággal és utánjárással történt, mert nemcsak arról volt szó, hogy valamely nyomtatvány idejében beérkezik-e a könyvtárba, hanem arról is, hogy az illető nyomtatvány idejében rendelkezésére áll-e bibliográfiája számára. Ilymódon a kötelespéldányok beszolgáltatásának ellenőrzése a legpontosabb volt, mert a *bibliográfus* ellenőrizte a *könyvtáros* munkáját. — A másik haszna a könyvtárnak az volt, hogy

a bibliográfus munkájához, a címfelvételhez szükséges nyomtatványokat már nem kellett számszámra leszedgetni a könyvtári polcokról, — ami kétségkívül jelentékeny munka- és időmegtakarítást jelentett. HELLEBRANT ÁRPÁD ilymódon hivatalos munkájának teljes elvégzése mellett évenként összeállította a mintaszerű, többíves filológiai repertóriumon kívül az irodalomtörténeti, történeti, nyelvészeti, néprajzi repertóriumot, nemcsak önálló nyomtatványok, hanem folyóiratok és hírlapok alapján is. — Ha ugyanezzel a munkával nem könyvtári szakembert bíztak volna meg, az szabadságot kért volna hivatalában s a könyvtárakban a hivatalos személyzet munkaidejének nagy részét lefoglalta volna a szükséges nyomtatványoknak számszámra való kikerestésével, előszedetésével és helyrerakásával. HELLEBRANT a fentiekén kívül a könyvtár anyagából kötetekre menő repertóriumokat állított össze, hivatali munkájának állandó elvégzése mellett.

A bibliográfiákat könyvtáron kívül élő szakemberek csak saját magukra és a könyvtárra nézve egyaránt nagyon fáradságos munka árán tudnák összeállítani.

TR. Z.

Sajtóarchivum felállításához, a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtárának Hírlaptára keretében, megtörténtek az első lépések. GRÓF CSÁKY ISTVÁN m. kir. külügyminiszter ugyanis ideajándékozta a külügyminisztérium hírlapkiadvatainak tárgykörök szerint csoportosított és rendezett gyűjteményét 1919—1930. évekből. Az anyag a Festetich-palotában nyert elhelyezést, egyelőre, míg megfelelő fiókos szekrények felállítására sor kerülhet, gondosan becsomagolva, de reméljük, hogy a Festetich-palota helyiségeinek megfelelő berendezése után a kutató közönségnek hamarosan rendelkezésére fog állani. Ez az anyag természetesen elsősorban külpolitikai vonatkozású cikkek gyűjteménye.

Kopf, azaz hogy homlokírás: Az ujságok *kopf*-ját manapság *lapfej*-nek, *címfej*-nek, *fej*-nek szokás nevezni, nyilván a német *kopf* mintájára. — 1798-ban olvasom e cím-meghatározást: „következő *homlokírásu* munkátskáimból pedig, úgy mint — „Erköltsi oktatás az ifjabb asszonyások számára... találatnak nyomtatványok Pesten, Pos'onyban, Győrben... Kis János.“ — Nem kifejezőbb a *homlokírás*, a lap *homlokírása* a *lapfej*-nél?

TR. Z.

Hibaigazítás, A MKSzemle 1940. I. füzetének képmellékletein sajnálatos elnézés folytán mind a Képes Ujság, mind a L'Illustration évszáma tévesen iratott. Az összes képaláírásokon 1847 szerepel 1848 helyett, amit egyébként a figyelmes olvasó maga is észrevehetett ugyan, de — mint nyilvánvaló hiba, mely kiigazítandó — a szerkesztő kötelességszerűen felhívja a figyelmet.

Felkérjük igen tisztelt előfizetőinket, hogy a Magyar Könyvszemle szerkesztőségének szánt mindennemű pénzküldeményüket a Kir. Magy. Egyetemi Nyomda 37.473. sz. csekkészámlájára küldjék be, de ne mulasszák el az „Értesítőlap“ felső szélét „Tró.“ jelzéssel ellátni.